

BİR İLÇE BAŞKANININ GÖZÜNDEN

**SİYASET VE
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ
ANILARI**

Cenap Güven

SOSYAL
TARİH
YAYINLARI

BİR İLÇE BAŞKANININ GÖZÜNDEN
SİYASET VE TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ ANILARI

© TÜSTAV İktisadi İşletmesi

Bu yapıtın telif hakları TÜSTAV İktisadi İşletmesine aittir,
izin alınmadan kullanılamaz.

Baskıya Hazırlık ve Kapak Düzeni: Filiz Kalkan

Birinci Baskı: TÜSTAV Yayınları, İstanbul, Eylül 2025

ISBN: 978-605-4513-95-6

Sertifika No: 43438

TÜSTAV İktisadi İşletmesi
Meşrutiyet Mahallesi, Hacı Mansur Sokak
No: 10 A Blok Kat:3 No: 64 34363
Şişli-İstanbul
Tel: (+90) 212 237 98 92
<http://www.tustav.org>
e-posta: bilgi@tustav.org

Baskı ve cilt:

Ceylan Matbaa (Sertifika No: 79710)
Maltepe Mahallesi, Davutpaşa Caddesi,
Güven İş Merkezi, B Blok No:83/3 İç Kapı 317
Zeytinburnu- İstanbul
Tel: 0212 613 10 79

Bu kitabımı

Türkiye İşçi Partisine,
Partime,
Tüm Türkiye İşçi Partililere ithaf ediyorum.

Aslında, tanıdığım bütün Partili arkadaşlarımın, dostlarımın tek tek adlarını yazdıktan sonra yine bütün Türkiye İşçi Partililere o şekilde ithaf etmek isterdim.

Ancak, Partili arkadaşlarımdan bir tekinin bile adını yazmayı unutmuş olma ihtimali beni huzursuz ettiğinden hiçbir ad yazmıyorum.

Gördes'te, Manisa'da olsun; bütün Türkiye genelinde olsun; ilçe, il, genel merkez örgütlerindeki bütün arkadaşlarıma ve artık aramızda olmayan Partili arkadaşlarımın aziz anılarına ve Partime saygıyla, sevgiyle sunulur.

Av. Cenap Güven
Gördes, 2025

YAŞAM ÖYKÜSÜ / CENAP GÜVEN

1941 Gördes doğumlu. İlkokulu Gördes'te okudu. Manisa Lisesi ve İ.Ü. Hukuk Fakültesi mezunu. Manisa Barosu'na bağlı olarak Gördes'te 40 yılı aşkın bir süre serbest avukatlık yaptıktan sonra emekli oldu. Gördes Lisesi Edebiyat Öğretmeni İnsel Güven'le evli... Çocukları Sanem, Zeynep, Rabia Suna.

1965-1980 yılları arasında 15 yıl süreyle Türkiye İşçi Partisi (TİP) Gördes İlçe Başkanlığı görevini yaptı.

1960'lı yıllarda ve sonrasında *Akbaba*, *Zübük*, *Bilanço*, *Düğüm*, *Velakin* dergilerinde gülmece öyküleri ve çeşitli türlerde mizah yazıları yazdı. Akşehir Nasreddin Hoca Gülmece Öyküsü Yarışmaları'nda çeşitli ödüller aldı.

Balıkesir Barosu'nun düzenlediği “Yaşam Dosyası” yarışmalarının ilkinde, 1984 yılında *Bir Mahkeme Öyküsü* yapıtıyla birincilik ödülünü kazandı. *Bir Mahkeme Öyküsü* diğer derece alan yazılarla birlikte *Yaşam Dosyası* adıyla kitap olarak yayımlandı. Yine aynı öykü 1987 yılında Zeki Ökten tarafından *Davacı* adıyla filme alındı.

İnkılap Kitabevi'nin bir defalık düzenlediği 1996 Aziz Nesin Gülmece Öyküsü Yarışmasının “Tanınmış Yazarlar” kategorisinde, *Bir Mahkeme Öyküsü* kitap/dosyasıyla büyük ödülü aldı. Ödül alan yapıt İnkılap Kitabevi tarafından aynı adla kitap olarak yayımlandı.

Yazarın diğeri kitapları *Bir Mahkeme Öyküsü*, *Avukatlık ve Adliye Anıları*, *Duruşma Başlıyor* (Bilge Yayınevi). *Bir Kitap Alana Bir Venedik Bir Roma*, *Bir Mahkeme Öyküsü* (Mavi Nefes Yayınları), *Julia Gordos* (Narsist Yayın).

Cenap Güven 5 Nisan 2018 Avukatlar gününde Manisa Barosu tarafından 50. Yıl Plaketi ile ödüllendirildi.

İÇİNDEKİLER

YAŞAM ÖYKÜSÜ / CENAP GÜVEN	7
1. KİTAP: ÇOCUKLUĞUMDAN 27 MAYIS 1960'A	11
Başlarken.....	13
1946 Seçimleri	15
Demokrat Parti İktidarı / 1954 ve 1957 Seçimleri	19
Uyanan Afrika.....	27
27 Mayıs.....	31
27 Mayıs'ın Olumsuzlukları	35
27 Mayıs Önlenebilir miydi?	37
2. KİTAP: BİR İLÇE BAŞKANININ GÖZÜNDEN TİP ... 41	
Türkiye İşçi Partisi Kuruluşu	43
TİP Gördes İlçe Örgütü	47
Yayan Yapıldak Çıktık Yola	49
Kuru Kafa İskelet.....	51
Seçim Çalışmaları	55
1965 Yılı Seçimleri	58
İlçe merkezimiz bir kahvehane	62
Hareketli Günler.....	66
Kobaklar Köyü Olayı.....	70
Kardeşim Ali Natık'la ayrı gruplardayız.....	74
Demirci İlçe Kongresi ve 4. Büyük Kongre	79
Selendi İlçe Örgütü Nasıl Kuruldu.....	84

Kongre Sonrası ve 12 Mart.....	88
TİP Yeniden Kuruluyor	91
Gördes'te 1976-1980 Yılları	94
1977 Seçimleri	99
Yıldız Sineması (1)	102
Yıldız Sineması Davaları (2)	105
Kaymakamlar 1	110
Kaymakamlar 2.....	117
1 Mayıs 1889-1976-1979	122
Gözüaltına Alınıyorum.....	129
Sorgu.....	134
Tevkifine Karar Verilmesi Rica Olunur	137

1. KİTAP

ÇOCUKLUĞUMDAN

27 Mayıs 1960'a

BAŞLARKEN

Siyasete ilişkin anılarımı yazmak başlangıçta beni bir parça düşündürdü. Bir kere yaşamımda hemen hiçbir konuda not tutmadım. Bu yüzden yazarken kişilerde, tarihlerde yanlışlarım olabilir kaygısı içindeydim. Konu siyaset olunca daha bir özenli olmak, daha dikkatli davranmak gerektiğini düşünüyorum.

Bu kitabı iki bölüm halinde yazdım. İlk bölümde hatırlayabildiğim en eski yıldan, 1946'dan başlayarak 1960 yılı 27 Mayıs Devrimi'ne kadar geldim. Bu ilk bölümde hem dünyanın ve Türkiye'nin genel görünümünü, hem de siyasetini anlatmak istedim. İkinci bölümde ise Türkiye İşçi Partisi var. Hem Türkiye genelinde, hem de on beş yıl boyunca başkanlığımı yaptığım Gördes ilçe örgütü özelinde Partimizi anlattım.

Bu bölümde öncelikle bir hususu daha belirtmek istiyorum. Anılarımı yazarken, olaylar, olgular kesinlikle objektif, doğru olarak anlatılmıştır. Kuşkusuz bu olayların, olguların yorumunu da yaptım. Bu yorumlarda elimden geldiğince objektif olmaya gayret ettim. Ancak sonuçta bu yorumlar benim yorumlarımdır ve doğrusu yanlışı ile bana aittir. Başkalarının bu olaylar, olgular konusunda benden farklı, değişik görüşleri, yorumları, düşünce ve değerlendirmeleri olabilir. Yani özetle yorum ve değerlendirmelerim eleştiriye açıktır, hatta bu eleştirilerin yapılmasını özellikle isterim.

Av. Cenap Güven

1946 SEÇİMLERİ

Siyasetle yakından ilgili bir aile içinde doğdum, büyüdüm. Siyasete ilişkin ilk anım 1946 seçimlerine ilişkindir. CHP'nin tek parti yönetiminden sonra Milli Şef İsmet İnönü döneminde demokrasiye adım atılmış, CHP içinden ayrılan Celal Bayar, Adnan Menderes ve arkadaşları tarafından DP kurulmuş ve çok partili düzene geçilerek 1946 Seçimleri yapılmıştır.

1941 Mart doğumluyum. O tarihte beş yaşımdayım. Eski Gördes'teki evimiz, Divan Mahallesi'nde, birbirini 90 derece kesen iki ayrı sokağa açılan üç kapılı, avlulu, bahçeli, iki katlı bir evdir. 1946 seçimlerine ilişkin hatırladığım tek şey şudur: İşte bu evimizden yukarıya çıkan dik yokuşun sonundan sola dönüldüğünde, köşede bir cami vardır. Bu camiden daha yukarısı Dedebaşı'dır. Babamın elimden tuttuğunu ve birlikte camiye gittiğimizi anımsıyorum. Caminin avlusunda seçim sandığı vardı. Babam seçim sonuçlarını öğrenmeye gelmişti. Oy kullanma bitmiş, sayıma geçilmişti. Sayımın sonlarıydı ya da sayım bitmişti. Babam son durumu öğrendi. Yine ben babamın elinden tutmuş olarak birlikte eve döndük. Beş yaş anısı olarak aklımda tek kalanın seçimlere, siyasete ilişkin olması şimdi bana ilginç geliyor.

1946 seçimlerini CHP kazandı; yitiren DP, seçimlerde hile yapıldığını söyleyerek bu iddiasını yıllarca sürdürdü ve CHP'yi ağır şekilde suçladı. CHP de DP'nin bu iddia ve

suçlamasına karşı çıkamadı. Savunma olarak, 1946 seçimlerinden sonra hilesiz hurdasız 1950 seçimlerini yaptıklarını ve seçimi yitirerek iktidarı gönüllü olarak DP'ye teslim ettiklerini, demokrasiye bağlı kaldıklarını ileriye sürdü.

1950 seçimlerine ilişkin anılarıma gelince: O tarihte dokuz yaşındayım ve artık daha çok şey hatırlıyorum. Eski Gördes'in en büyük alanı, Çarşı'nın Salihli yoluna doğru çıkışındaki hayvan pazarıdır. İşte bu alanda partiler siyasal mitinglerini yapıyorlardı. DP mitingleri çok yoğun, çok kalabalık ve çok canlı oluyordu. Bizler, mahallenin çocukları da, elimizde DP bayrakları ile bu mitinglere katılıp DP'yi destekliyorduk. Ailemiz ve babam CHP'li iken ben niye, nasıl DP'li olmuştum? Sanıyorum şöyle: Büyük, coşkulu mitingleri yalnız DP yapıyordu; mahallemizin hemen bütün çocukları DP'li idi ve ben bu coşkunun, bu mitinglerin dışında kalmak, mahalle arkadaşlarımdan ayrılmak is-

tememiştim. Mahallemiz çocuklarının önderi bizlerden bir iki yaş büyük olan Hüseyin Gökkaya (Yörük Hüseyin) idi. Gerçekten fanatik bir DP'li idi. Mahallede büyük küçük herkes tarafından çok sevilirdi. İşte biz onun önderliğinde DP mitinglerine katılıyorduk.

1950 seçimlerini DP kazandı. Bu seçimlerde nispi temsil sistemi değil, çoğunluk sistemi uygulanıyordu. Çoęunluk sisteminde her il bir seçim çevresiydi ve o ilde en çok oyu alan parti o ildeki bütün milletvekillerini çıkarıyordu. 1946 seçimlerinde ve öncesinde de çoğunluk sistemi uygulanmıştı. 1950 seçim sonuçları: DP yüzde 55,2 oy, 408 milletvekili, CHP yüzde 39,6 oy, 69 milletvekili çıkarmış, 1 milletvekili de Millet Partisi'nin olmuştu.

O yıllarda Eski Gördes'teki bir büyük salon ve yedi odalı büyük, geniş evimizde üç aile birlikte kalıyorduk. De-

Eski Gördes

dem ve Babaannem; Bizler; Hilmi Amcamlar. Yine o tarihte bu evde altı yetişkin, beş çocuk toplam on bir kişiydik. Hilmi Amcam 1946 seçimlerinden sonra DP’li olmuştu. Evimizde babamla amcam arasında hemen her gün, özellikle akşamları parti tartışması, parti kavgası olurdu. 1950 öncesinde ve sonrasında ben sürekli bu siyasal tartışmaları dinleyerek büyüdüm. Hilmi Amcam daha sonraları yeniden eski partisine, CHP’ye döndü.

2. KİTAP

BİR İLÇE BAŞKANININ
GÖZÜNDEN

TİP ANILARI

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ KURULUŞU

Türkiye İşçi Partisi (TİP) 13 Şubat 1961 tarihinde 12 işçi/sendikacı tarafından kuruldu. Kurucular 1 yıl sonra Mehmet Ali Aybar'dan genel başkan olarak partinin başına geçmesini istediler. M. Ali Aybar kurucular kurulunun ittifa-kıyla 1 Şubat 1962'de TİP'e genel başkan oldu.

Aybar'ın genel başkanlığından önce 25 Mayıs 1961'de Seçim Yasası ve halk oylamasıyla 9 Temmuz 1961'de Anayasa kabul edilmişti. Partinin kuruluşundan sonraki ilk seçim ise, 15 Ekim 1961 tarihindeki milletvekili genel seçimleriydi. O tarihteki seçim yasasına göre bir partinin milletvekili seçimlerine girebilmesi için en az 15 ilde bütün ilçeleriyle birlikte örgütlenmesi gerekiyordu. TİP böyle bir örgütlenmeden yoksun olduğundan o seçimlere katılamadı.

Bundan sonraki ilk seçim 17 Kasım 1963 yerel yönetim seçimleriydi. Parti bu seçimlere katıldı. O dönemde televizyon yoktu. Seçim konuşmaları radyodan yapılıyordu. TİP radyo konuşmalarında “İşçiler, köylüler, ırgatlar, marabalar, emekçiler!..” vb. sözlerle doğrudan emekçilere sesleniyor, emekçilerin partisi olduğunu vurguluyordu. Bu sesleniş kamuoyunda büyük yankı uyandırdı. Halk ilk kez burjuva partilerinin bilinen söylemleri dışında yeni bir ses duyuyordu.

Ben o tarihte İ.Ü. Hukuk Fakültesi 3. sınıf öğrencisiydim. Biz öğrenciler radyolardan gümbür gümbür bütün yurdu kaplayan bu emekçi söyleminden geniş halk yığınlarıyla

birlikte çok etkilenmiştik. Esasen 27 Mayıs Devrimi'nden ve 27 Mayıs Anayasası'ndan sonra bütün yurttan bir özgürlük rüzgârı esmeye başlamıştı. 20 Aralık 1961'de sosyalist eğilimli *Yön* dergisi yayına başlamış, 31 Aralık 1961'de İstanbul Saraçhane'de yüz bini aşkın bir katılımla Büyük İşçi Mitingi yapılmıştı. Daha önceleri büyük vatan şairi Nâzım Hikmet'in şiirleri gençler arasında gizli gizli dolaştırılıp okunurken *Yön* dergisi açıktan bu şiirleri yayınlamaya başladı. Bunun yanında sol, sosyalist, komünist dergiler, kitaplar yılların açlığını bastırırcasına bütün piyasayı kaplamıştı.

31 Aralık 1961 Büyük İşçi Mitingi (TÜSTAV Arşivi)

Karl Marx, Lenin, Stalin, Troçki, Mao'yu, bunların yanında Hitler'i kendi ağızlarından okuyor; sosyalizmi, komünizmi, nazizmi, faşizmi ustaların kendilerinden ve onları yorumlayan, tanıtan yetkin kişilerden öğreniyorduk. Bilimsel alandaki bu özgürlük ve gelişime paralel olarak sanat ve edebiyat alanında da aynı özgürlük ve gelişmişlik olanca hızıyla sürüyordu. Sinema, tiyatro, paneller, toplantılar, konferanslar; bunların yanında mitingler, yürüyüşler, protestolar... Türkiye en aydınlık, en özgür günlerini yaşıyordu.

27 Mayıs öncesi ve sonrasını karşılaştırmak için bir örnek olarak yazıyorum: İlkokul ve ortaokulda, çocukluğumda çok kitap okuyan biri olarak örneğin "Sosyalizm" sözcüğünü ilk kez ortaokul 3. sınıfta duymuştum. Şimdi tam bilemiyorum, belki bir gazetede, bir kitapta... Yani gazetelerde, kitaplarda, radyolarda böyle sözcüklerin yazılması, konuşulması yasaktı. Resmi bir yasak olmasa da yazılıp çizilemiyordu. Örneğin Nâzım Hikmet'in şiirleri hiçbir yerde yoktu. Adını ağza alamazdınız. Alsanız bile ancak 'vatan hainliğini' **göze alarak** alabilirdiniz. İşte böylesine bir baskı ve yasaklı dönemden 27 Mayıs Devrimi'yle bir özgürlük dönemine geçmiştik. TİP gibi sosyalist bir parti kuruluyor, kurulmakla kalmıyor seçimlere girebiliyor ve devlet radyolarından sosyalizm propagandası yapılabilirdi.

Hemen Türkiye İşçi Partisi'ne üyelik için başvurduğum ve üye oldum. Sonraki yıl, 1964 yılında 4. sınıftaydım ve yine İstanbul'da idim. Ders yılı sonunda güz sınavlarına da girip birkaç dersten takıntılı olarak Türkiye İşçi Partisi ilçe örgütünü kurmak için ilçeme, Gördes'e döndüm.

O dersler sonradan başıma dert oldu. Gördes'te Parti-nin ilçe örgütünü kurma uğraşı ve sonrasında bütün ağırlığı 1965 seçimlerine verdiğimizizden dersleri bıraktık. 1965 yılı sınavlarına katılmak için İstanbul'a gittiysem de Hukuk Fakültesi'nden mezuniyetim 1966 yılı Haziran ayına kaldı.

İstanbul Üniversitesi'nde, İnsel'le (2010)